Denne bog er blevet til samtidig med 8 vægmalerier af Thomas Pålsson på Papirøen i Københavns havn og giver både et indblik i arbejdsprocessen og i øens fortid, som er vægmaleriernes omdrejningspunkt. Forud for vægmalerierne har kunstneren gjort et grundigt undersøgelses- og skitsearbejde for at kortlægge og formidle Papirøens historie i samarbejde med historikere og arkæologer. De 8 vægmalerier viser vigtige tidspunkter i Papirøens historie, som opleves kronologisk, når man går rundt om øen. Vægmalerierne er 8-12 meter brede, 6-9 meter høje og udført med sort pen direkte på rå beton i fri hånd.

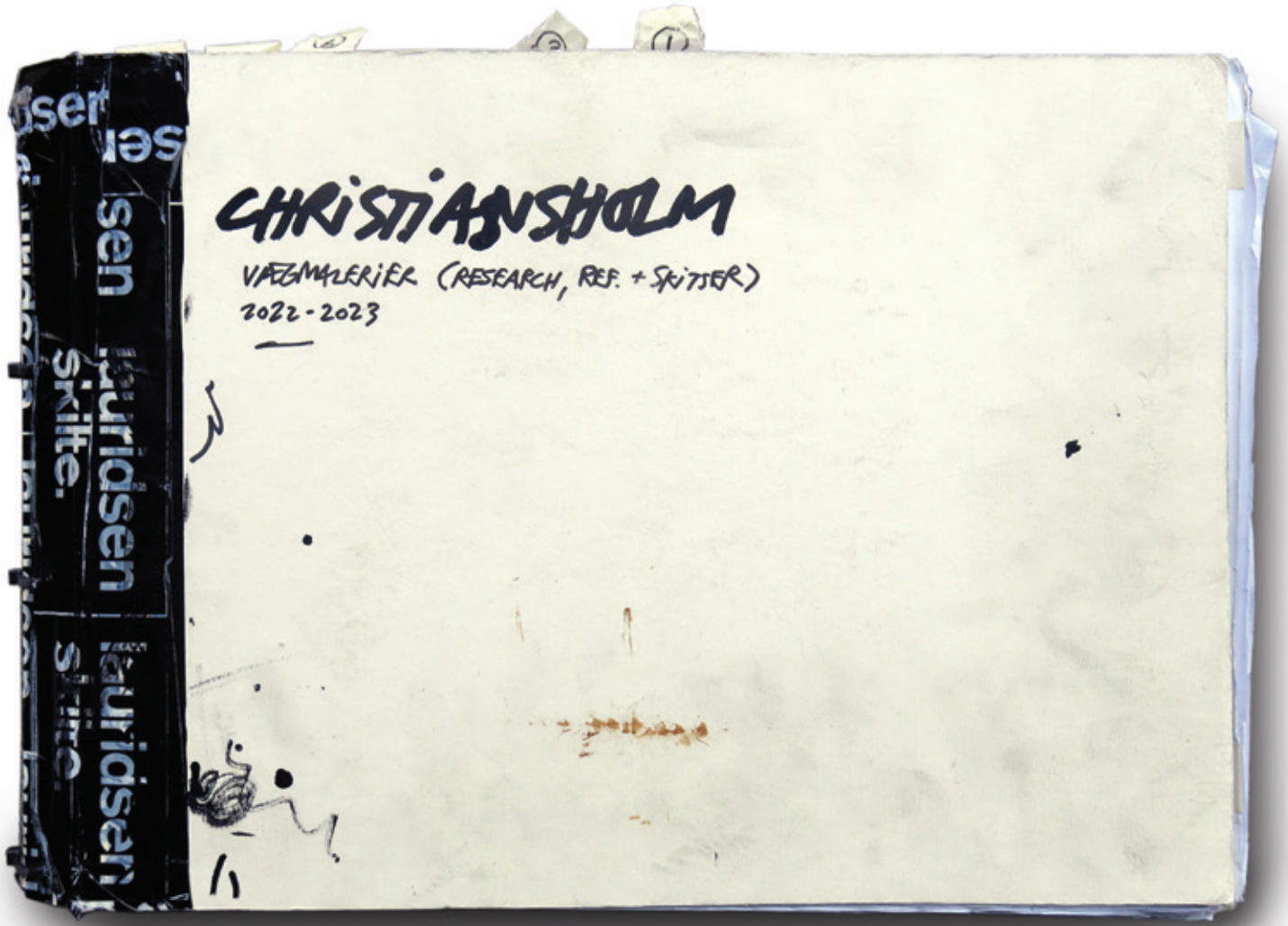

Meget af billedmaterialet i denne bog er fra den skitsebog, som er akkumuleret som en del af forarbejdet til de otte vægmalerier. Skitsebogen indeholder tegnestudier, noter fra interviews med fagfolk, løse ideer, arkæologiske fund, historiske kort, malerier, fotos og meget andet.

Indhold

1700

side 6 **Papirøen bliver skabt** (1695)

side 14 **Krigshospital** (1719)

side 22 **Nattevagt** (1725)

side 36 **Krudt og kanoner** (1754)

1800

side 52 **England angriber** (1801)

1900

side 62 **Salt, kul og dampmaskiner** (1919)

side 76 **Papirlager** (1965)

2000

side 86 **Streetfood og kultur** (2015)

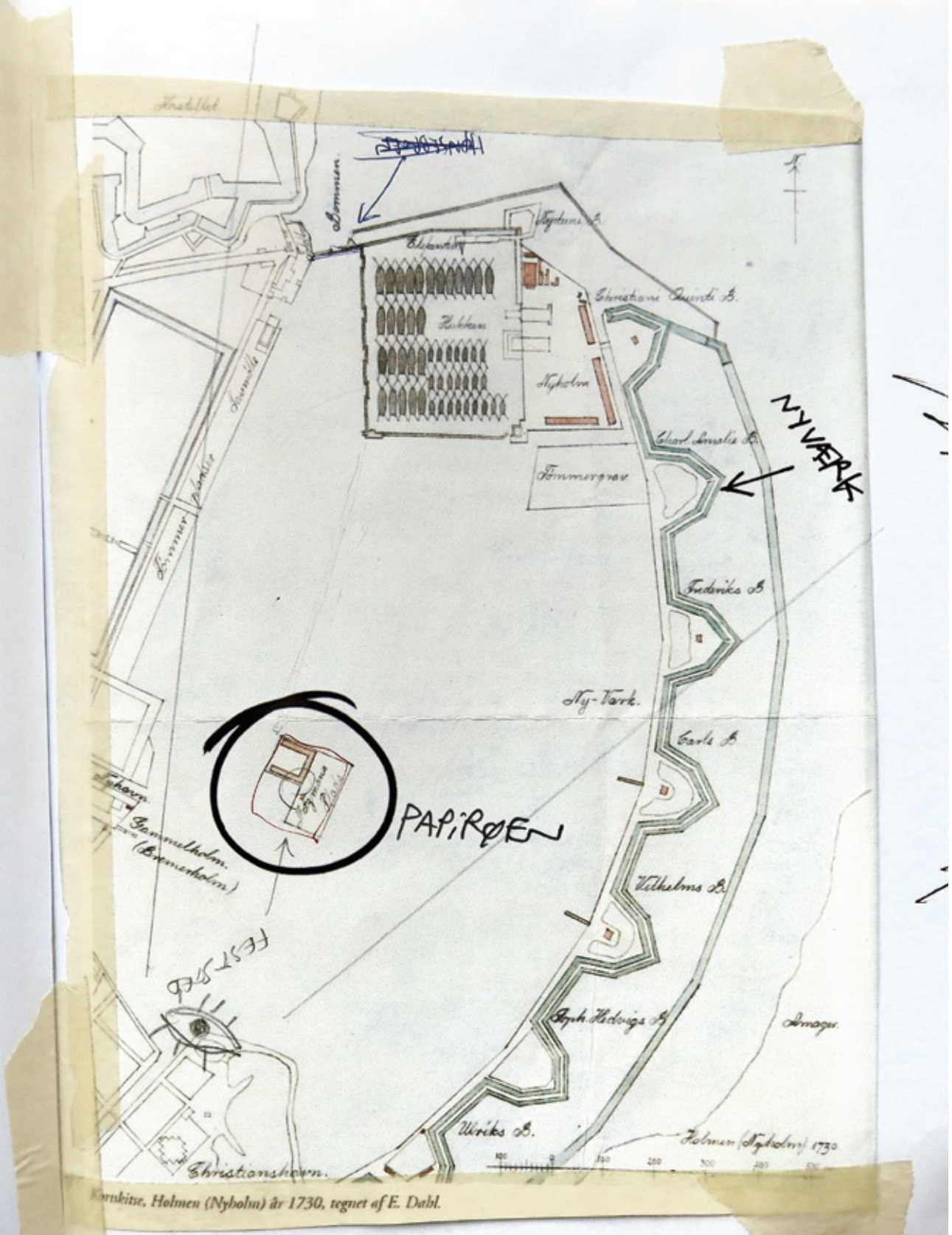

Kortskitse. Holmen (Nyholm) år 1730, tegnet af E. Dahl.

1 Papirøen bliver skabt

Årstal: 1695

Papirøen hedder i virkeligheden Christiansholm, opkaldt efter Christian VI, og er kunstig, dvs. inddæmmet med bolværk af træ og fyldt op. Øen blev skabt i 1695/96 og blev først kaldt Motzmanns Plads efter Kaptajn Johan Georg Motzmann, som havde fået tilladelse til at etablere den som et kommercielt projekt med skibsværft m.m. Men Motzmann gik hurtigt fallit og Søetaten (flåden) overtog øen. Christiansholm lå som den eneste ø i havnen, alene i åbent vand bag det nye halvfærdige forsvarsværk mod bl.a. svenskerne, Nyværk, som man stadig kan se i dag. Øen var omgivet af en hektisk trafik med handels- og orlogsskibe (krigsskibe), småbåde, joller og pramme, som sejlede på kryds og tværs. Man fyldte øen op med skrald, køkkenaffald og latrin fra byen, jord, ballast fra store skibe og mudder fra havnens bund. Mudderet blev hentet op med “muddermaskiner”, som var små pramme med store gribearme drevet af straffefanger i hamsterhjul i menneskestørrelse. Det tog et par årtier før hele øen var færdig, hele østsiden var i lang tid en mudret overgang mellem land og vand.

TRAVLS HER + STORE SKIBE
DE STORRE SKIBE LÅ UDEN MASTER (KUN MAST
(SE BILLEDE PÅ MAIL)

KJØBENHAVNS
HAVN
1858-1908
STRAEFFEFANGER i
MUDDERMASKINER

2 Krigshospital

Periode: 1714-1723

I begyndelsen af 1700tallet lå der et midlertidigt krigshospital på Papirøen. Der er uklarhed om præcis hvor det lå og hvordan det så ud. Danske skibe sejlede verden tynd i denne periode for at handle, kolonialisere og gå i krig, så søens folk kom ikke kun hjem med porcelæn, rom, krydderier og landvindinger. De kom også hjem med manglende lemmer, tyfus, tuberkulose og tropesygdomme. Der var ingen kvinder på krigshospitalet, det var flådens og dermed mændenes domæne. Lægen havde som den eneste paryk på og der var oplyst med tranlamper og stearinlys. Forholdene var primitive og lægernes viden og muligheder var begrænsede. Efter en kort årrække år blev krigshospitalet nedlagt, men flåden beholdt øen.

Øverst, en af de få gengivelser af Papirøen fra tiden omkring det midlertidige krigshospital. Dengang var der to bygninger, hvor krigshospitalet kan have været, og en tidlig primitiv mastekran.

Midterst, den arkæologiske udgravning af fundamentet til den senere mastekran.

1 ANSIOT
LYS VFRA
MANLANDE/STENNINGS
PARYIC PA
LAGEN
A ASSISTANT

3 Nattevagt

Periode: 1723-1754

Fra 1720erne blev Papirøen brugt til opmagasinering af flådens materiel. Krudttønder, kanoner, kugler, ankre, reb osv. Det hele blev opbevaret lidt hulter til bulter, indtil det skulle om bord på et skib igen. Grise, høns, hunde og rotter bevægede sig rundt imellem kasser, tønder og grej og der var som regel mudret overalt. Der var anlagt enkelte sten- og plankebelagte stier, som gjorde det muligt at køre det tunge materiel rundt. I dagtimerne var der et mylder af mennesker.

Der var et enkelt vagthus på øen, hvor de soldater, der havde nattevagt, fik nætterne til at gå med at drikke øl og brændevin og ryge tobak på lange “kridtpiber”, som trods navnet var lavet af hvidt ler. I en nylig arkæologisk udgravning på Papirøen, har Københavns Museum fundet mange piber og flasker, som understøtter fortællingen om de vagthavendes natlige aktiviteter. Nattevagterne hentede nogle gange betalt kvindeligt selskab inde i byen og det har ikke altid været sjovt for de besøgende. Tonen var grov og nogle piger blev groft mishandlet af de berusede soldater. Det var på denne tid at øen blev færdig og fik bolværk hele vejen rundt.

'PEN OUR FARDS'

HAVNEN VED KIOBENHAVN FRA CHRISTIANS-HOLM TIL BOMMENS-VAGT.

4 Krudt og kanoner

Periode: 1754-1800

I midten af 1700tallet var der anlagt flere kunstige øer omkring Papirøen, bl.a. Arsenaløen med Kuglegården, der som navnet antyder var lager for kanoner og kugler. Den oprindelige bygning på Arsenaløen er bevaret og er stadig Papirøens nabo med dens velbevarede "Kongeport". Opmagasineringen af flådens materiel var sat mere i system og der var bygget en mastekran magen til den, der stadig findes på Nyholm. Mastekranen blev brugt til at montere og afmontere master og til at flytte kanoner og andet grej til og fra skibe.

På Christianshavn var det karakteristiske tårn på Vor Frelser kirke netop bygget. Søetaten var Danmarks største arbejdsplads og det vrimlede med folk af forskellig rang og med forskellige gøremål. København var stadig meget fattig og det var lige blevet gjort ulovligt at tigge, så det var afgørende at have et arbejde. Hvis man var arbejdsløs, var man "løsgænger" og kunne ryge i fattighuset, hvor myndighederne kunne sende én i tvangsarbejde, som bl.a. kunne bestå i at vedligeholde forsvarsværker som Nyværk.

LEBESTEDER PÅ PLADSEN I VESTSIDE, HVOR
TFRAMME KUNNE LÆGGE TIL" (HVOR?)

N FÆRDIG SAMME ÅR — PLACERING

EN, NY PORT, SOLUR, BYGNINGER (?)

Å VOR FRELSER KIRKE I BAGGR.
(FÆRDIG 1752)

ET NYHOLM / NY DOK PÅ CHRISTIANSHAVN
IDELSE)

LEJE UDVIDES (S.46)
(BESKR. VIRER SOM ET KORT)

MERE TRAVLT!

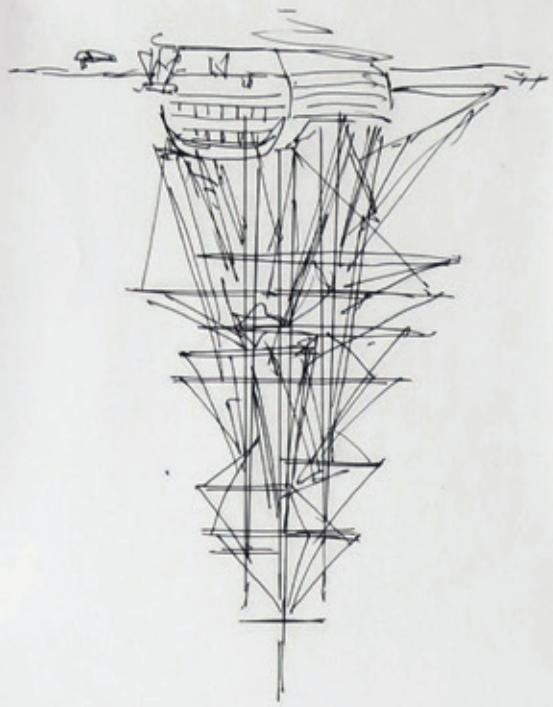

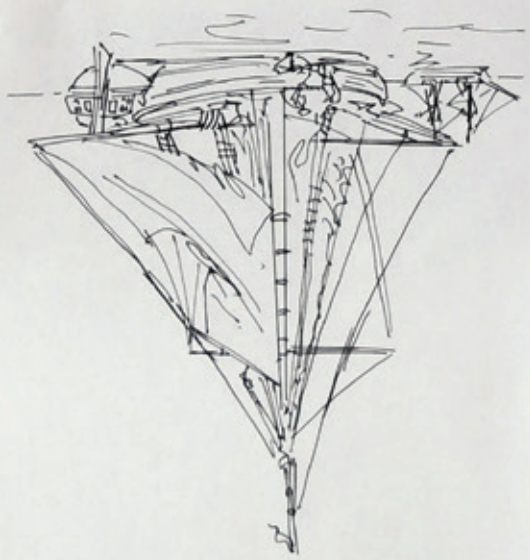

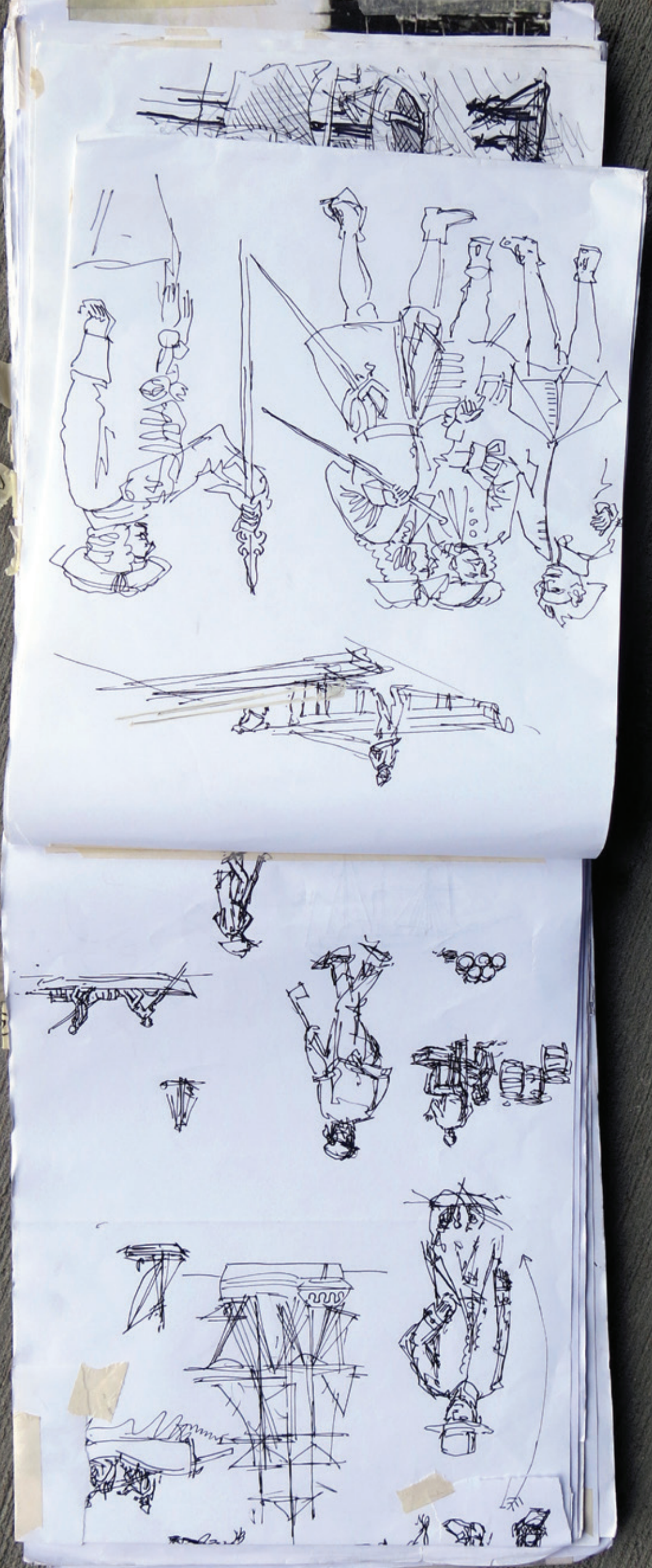

M.V.Z.

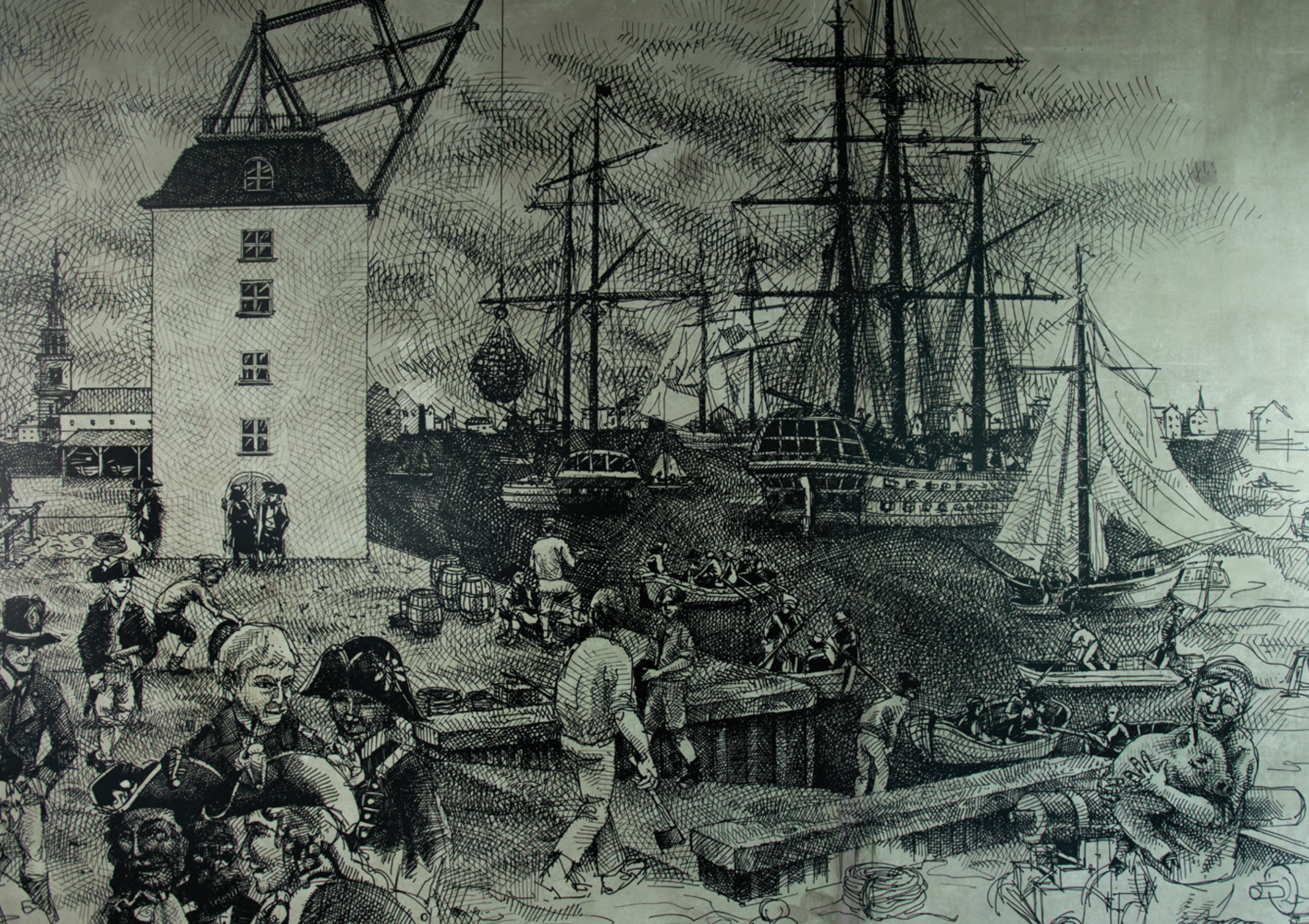

5 England angriber

Årstal: 1801

Fra Papirøen havde man direkte udsyn til Slaget på Reden i 1801, hvor den Engelske flåde angreb København på grund af handelsstridigheder og storpolitik. Det skete på Københavns “Red”, som var en åben ankerplads ud for byen. Den engelske flåde var den danske langt overlegen og man vidste fra dansk side, at slaget var tabt på forhånd. Derfor lagde man de mest ramponerede skibe ud som et flydende forsvarsværk uden master og med en besætning af både soldater og alle de tjenestefolk, fattige og fulderikker, man kunne finde i byens hjem og gader. De engelske skibe affyrede deres kanoner i forbifart, mens de danske skibe lå stille og skød tilbage. De bedste danske skibe lå i sikkerhed længere inde i havnen, men Englænderne endte med at sejle væk med hele flåden efter sejren. Danmark mistede samtidig sin neutralitet i Europas mange krige, hvor vi indtil da havde tjent enorme summer på at holde os neutrale og sælge til de stridende parter.

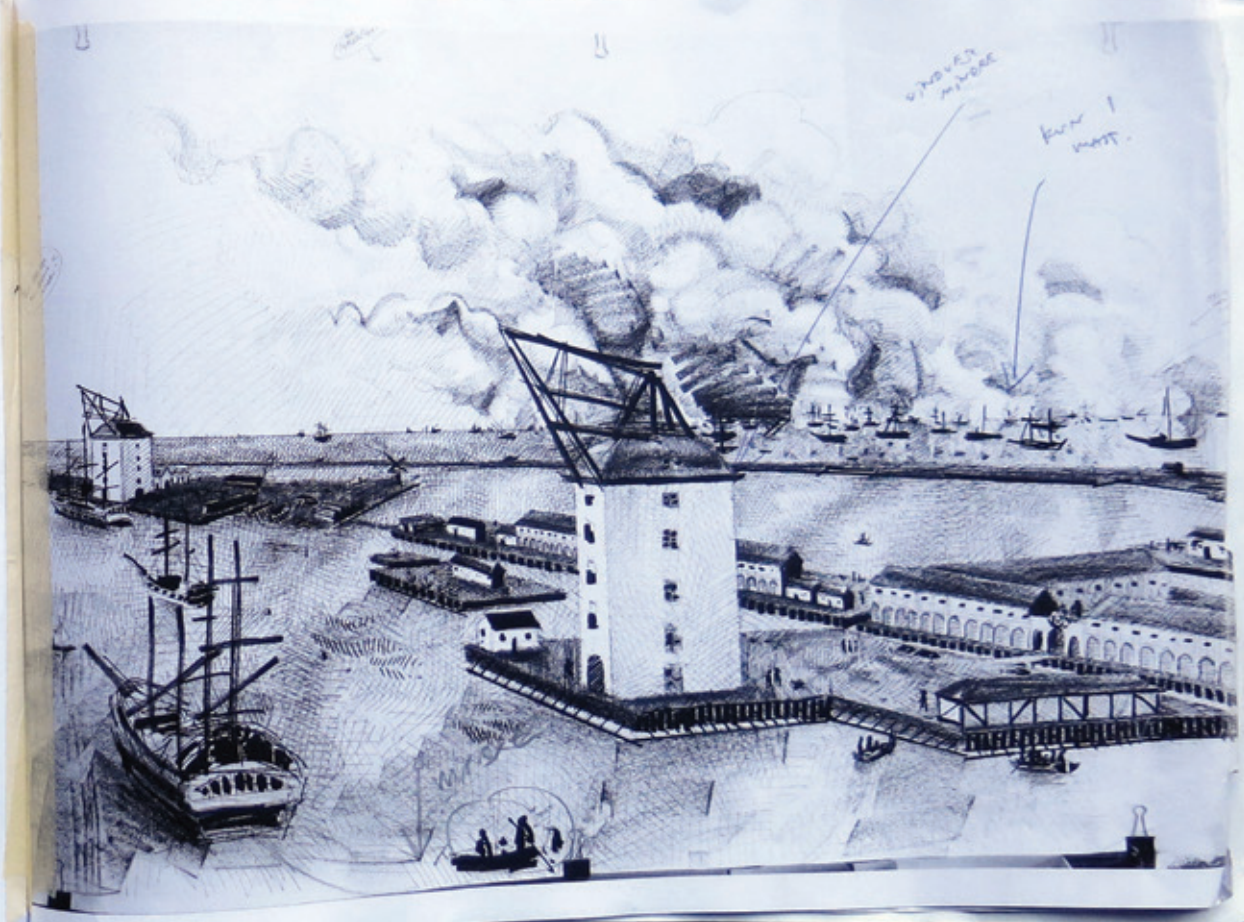
SMOKES MINORE
FLAW MAST.

6 Salt, kul og dampmaskiner

Periode: 1878-1939

I slutningen af 1800tallet og begyndelsen af 1900tallet var Papirøen ikke længere flådens område, men industriens. Øen var stadig lukket land for almindelige mennesker, men krudt og kugler var udskiftet med salt, kul og dampmaskiner. Der var saltproduktion og saltlagre i kæmpestore haller med buede tage. Der var kuldepoter med forsyninger til dampdrevne jernbaner, industrivirksomheder og de mange nye dampskibe, som var begyndt at overtage for sejlskibene i havnen. Industrialiseringen var i fuld gang og der lå bl.a. en kedelsmedje og maskinfabrik på øen, hvor der blev produceret dampmaskiner. Den oprindelige smedie er som den eneste bygning bevaret på Papirøen i dag og har inspireret udformningen af det nye byggeri. Det var en tid med mange emigranter på kajen, som ville udenlands og søge lykken, arbejdende og cigaretrygende børn, sorte skyer fra industriens skorstene og søsættelsen af den første danske ubåd med navnet Dykkeren i 1909.

FORTSÆTTELSE TIL VENSTRE

← Tilbage til søgeresultater

Christiansholm

Billeder over Frangravets

Tid

Fremstillet: 21. August 1907

Brugernes emneord

kanal | bolværk | cementværk | sandsugningsmaskinværk | bro | bindingsværkshus | flag | skorsten | Vis flere

Forstør billede | Download ikke tilgængelig | Se bagside

← Tilbage til søgeresultater

Christiansholm

Set fra Bodenhoffs Plads

Tid

Fremstillet: 1905

Brugernes emneord

sejlskib | bomskib | damplæsningsapparat | bomværk | bro | bolværk | Vis flere

Forstør billede | Download ikke tilgængelig | Se bagside

← Tilbage til søgeresultater

Christiansholms Fabrikker

Bro over til fabrikkerne

Den er ingen dampsugningen bygget

Brugernes emneord

segltøse | jernbanespor | sandsugningsmaskinværk | planteværk | fabrik | bindingsværkshuset | togbane | bro over trangravet | Vis flere

Forstør billede | Download ikke tilgængelig | Se bagside

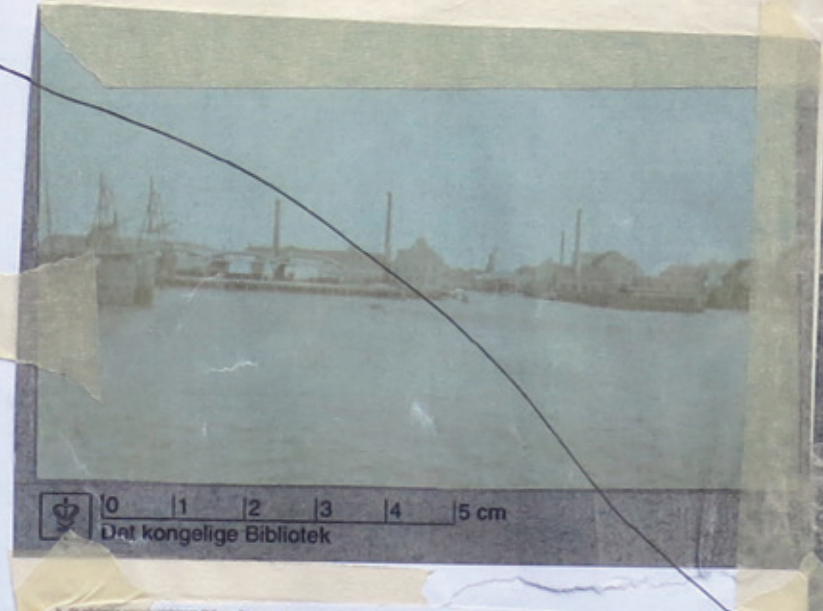

...n på værftet 1928

Flere detaljer

HANSJ'S FORSÆTTER (U BÅD MED?) (M. FØT)

GO' KOMPOSITION

JOLE M. FOLK HER ?
CHRISTIANSHOLM
VÆGMALERIER (RESEARCH, REF. + SKITSER)
2022-2023

KEBAB

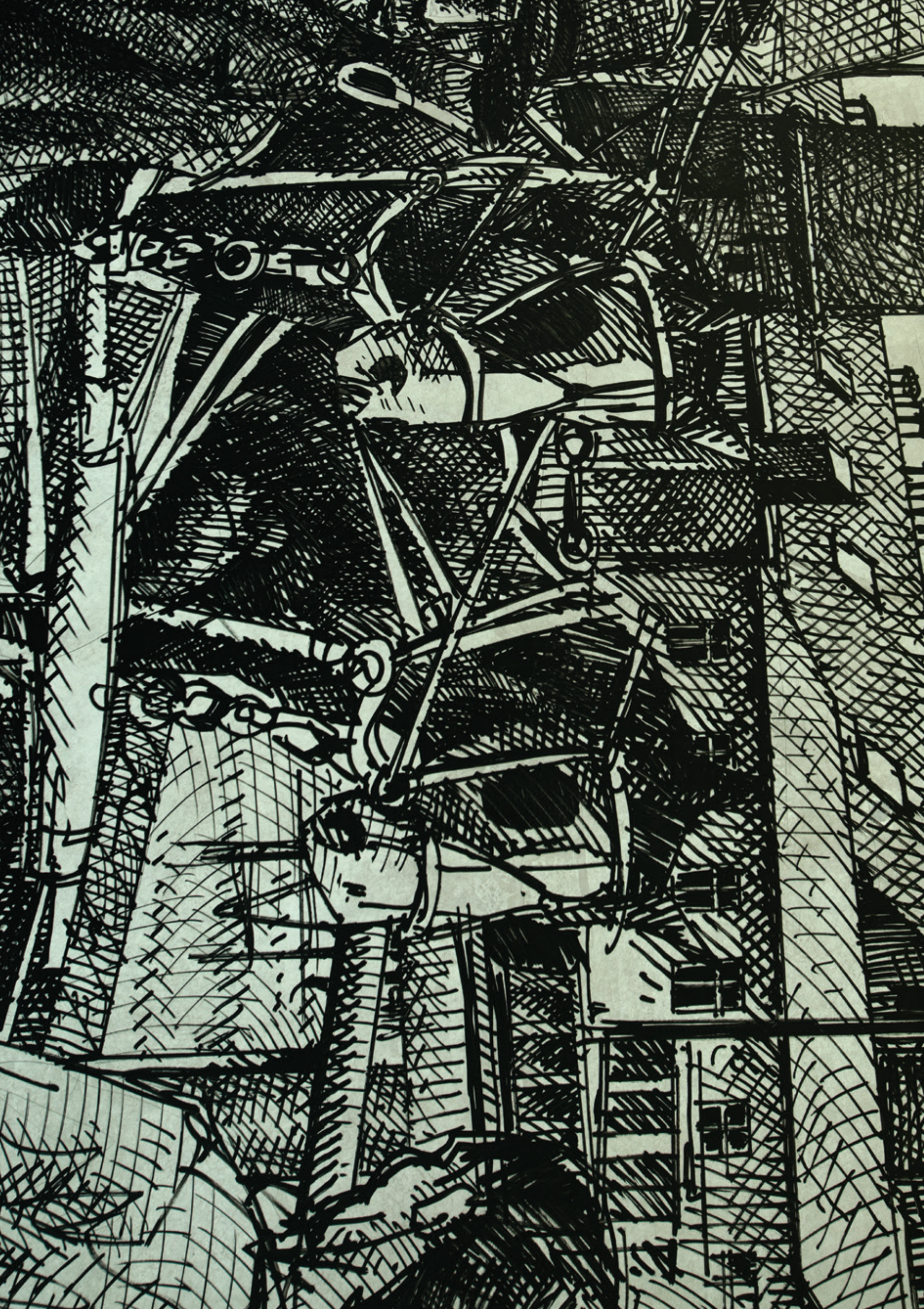

7 Papirlager

Periode: sidste halvdel af 1900tallet

Fra midten af 1900tallet brugte Den Danske Presses Fællesindkøbsforening Christiansholm som papirlager, hvilket gav øen sit nye navn i folkemunde. Papiret blev brugt til at trykke aviser og kom fra fabrikker i Norge, Finland og Sverige i et specialbygget skib ved navn Transdania med særlige gribearme og transportbånd til at flytte de store papirruller. På kajen og i hallerne var der gaffeltrucks med specialbyggede gribearme til at tage imod og stable papirrullerne i seks meters højde. De tunge papirruller stod i lange rækker helt op til loftet i de store haller, som var bevaret fra øens industritid. Fra lagrene kom papiret ud til dagspressen, som for nogles vedkommende havde egne trykkerier i kælderen.

2
1

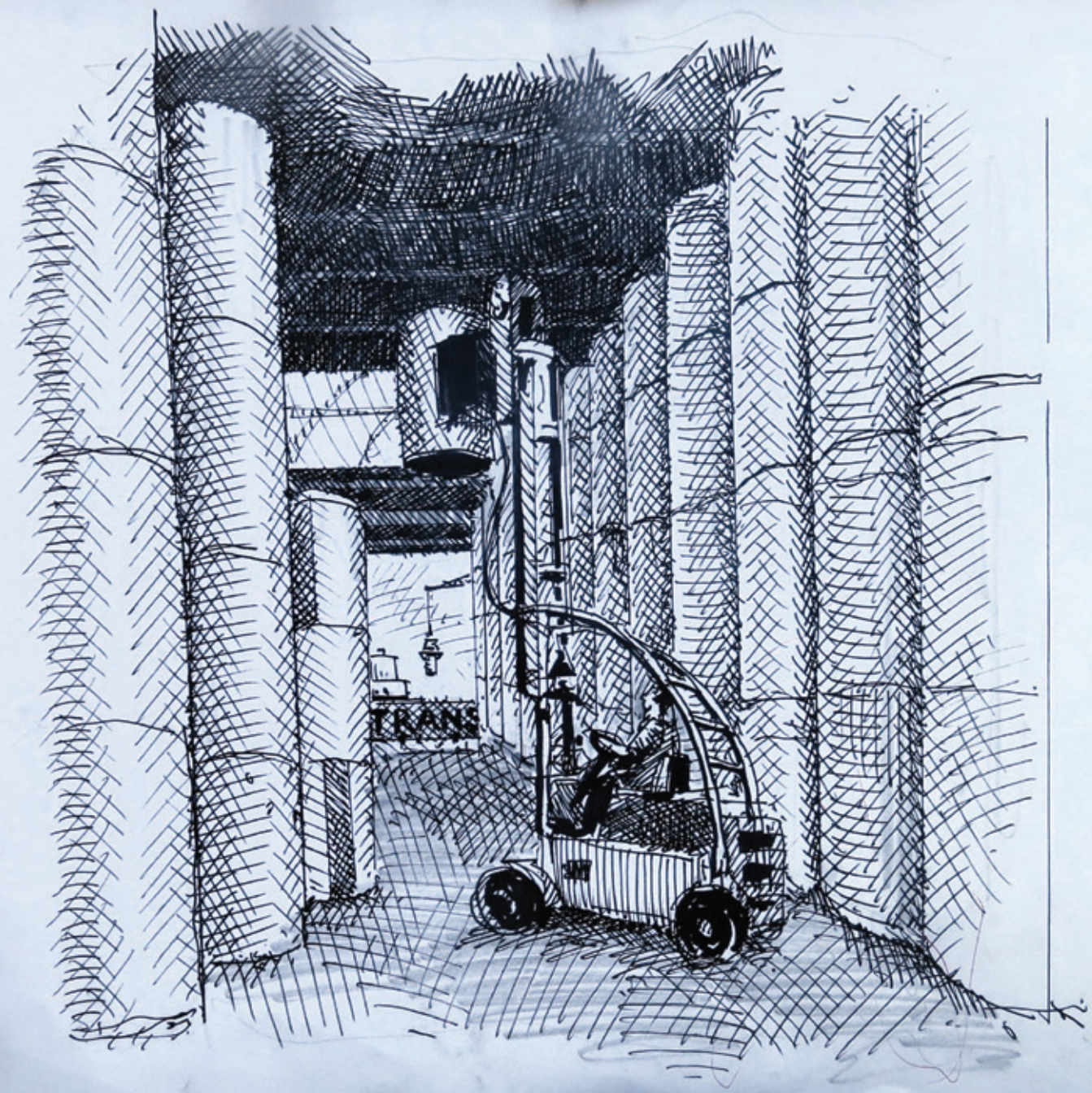

FLERE M/H
HER LANGSIDE MED
(+ i HARLEM

ONE4ALL

8 Streetfood og kultur

Periode: 2012-2017

I 2010'erne var der streetfood marked, kreative erhverv og kulturelle eksperimenter på Papirøen. Den midlertidige smeltedigel satte streetfood tydeligt på Danmarkskortet og Papirøen blev et populært udflugtsmål og samlingspunkt for både københavnere og turister. Udover de mange madboder havde bl.a. Experimentariet, kunstcentret Copenhagen Contemporary, tegnestuen Cobe og designer Henrik Vibskov til huse på øen. Der var modeshows, balletter, værksteder, udstillinger, fester og koncerter. Navnet Papirøen blev bredt kendt og det var et af de mest besøgte steder i landet.

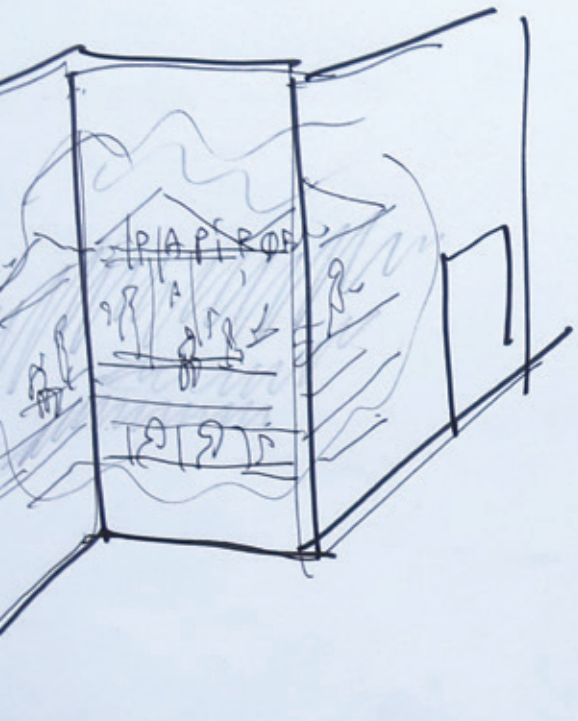

HVSK STIGER NED.

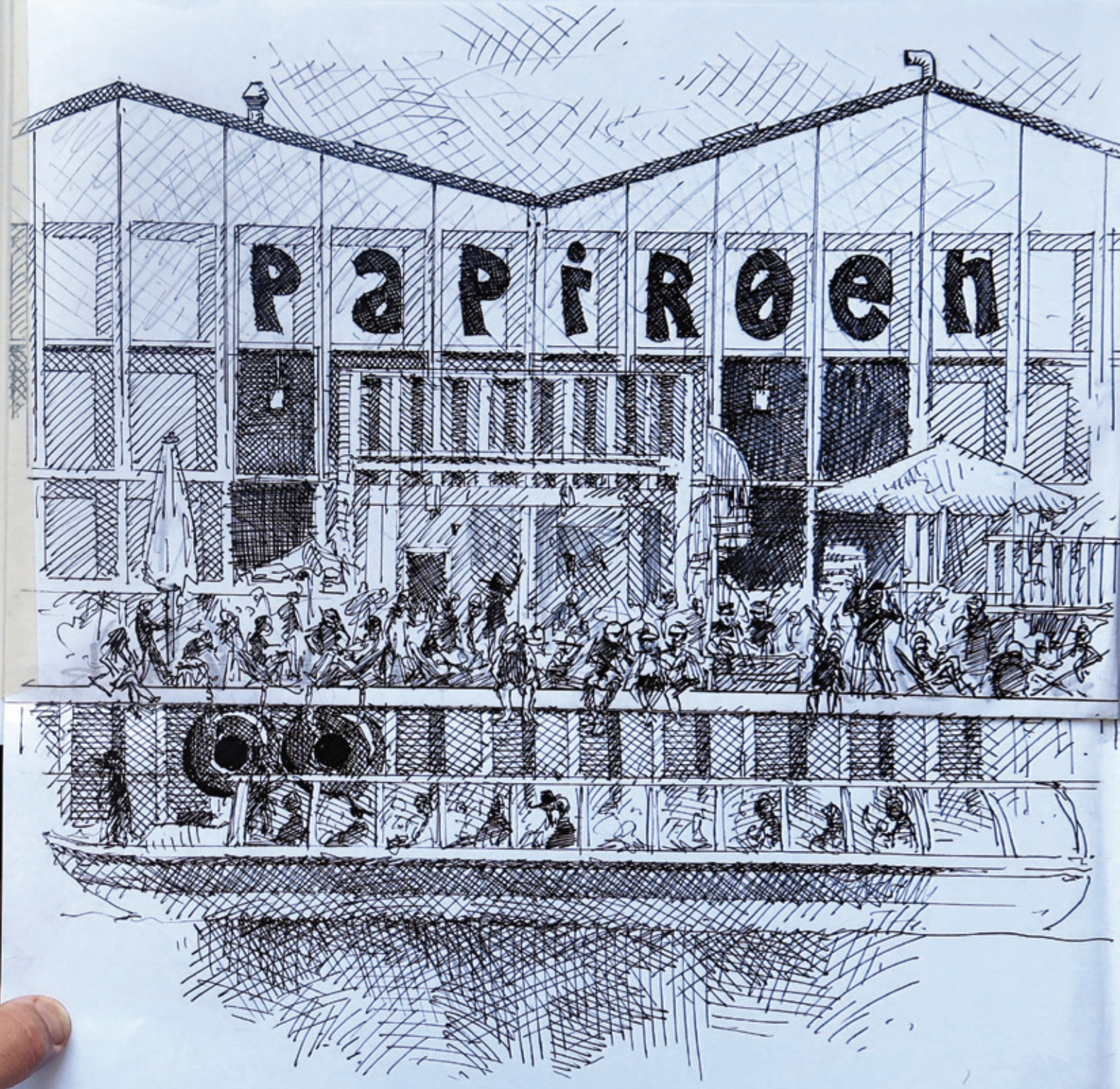

PAPIR

papiRøen

Tak

En stor tak til Klaus Kastbjerg og CØ P/S for at tage initiativ til projektet og til Christianshavns Lokaludvalg for at støtte denne udgivelse. En stor tak til Søren Nørby (Forsvarsakademiet), Gerd Bindesbøl Ravnholt, Jane Jark Clausen og Klaus Sidenius Hvid (Københavns Museum), Asbjørn Kaasgaard (Christianshavns Lokalhistoriske Forening & Arkiv), Jacob Seerup (Bornholms Museum), Rasmus Voss og Dan Husted for hjælp til at grave i historien. Tak til Carsten Seidel, Stine Skøtt Olesen, Karsten Pålsson og Seán Donohoe for billeder. Tak til Kristian Dyrgaard, Christian Drøscher Leisner, Tommy Ørslev, Jesper Smith Rasmussen og Poul-Erik Lihn for hjælp med vægge og lys. Projektet er dedikeret til Magnus Hølzner, min ven med det imponerende vingefang.

Credits:
Billedet på første opslag og kortet på næste side er Cobe Arkitekters. Fotos på side 4, 30, 46, 78 og 100 er taget af Stine Skøtt Olesen (nxtbrand.dk). Fotos på side 11, 12, 18, 20, 34, 48, 50, 58, 60, 70, 72, 74, 84, 92 og 94 er taget med hjælp fra fotograf Carsten Seidel. Tekst, tilrettelæggelse, opsætning og øvrige fotos af Thomas Pålsson.

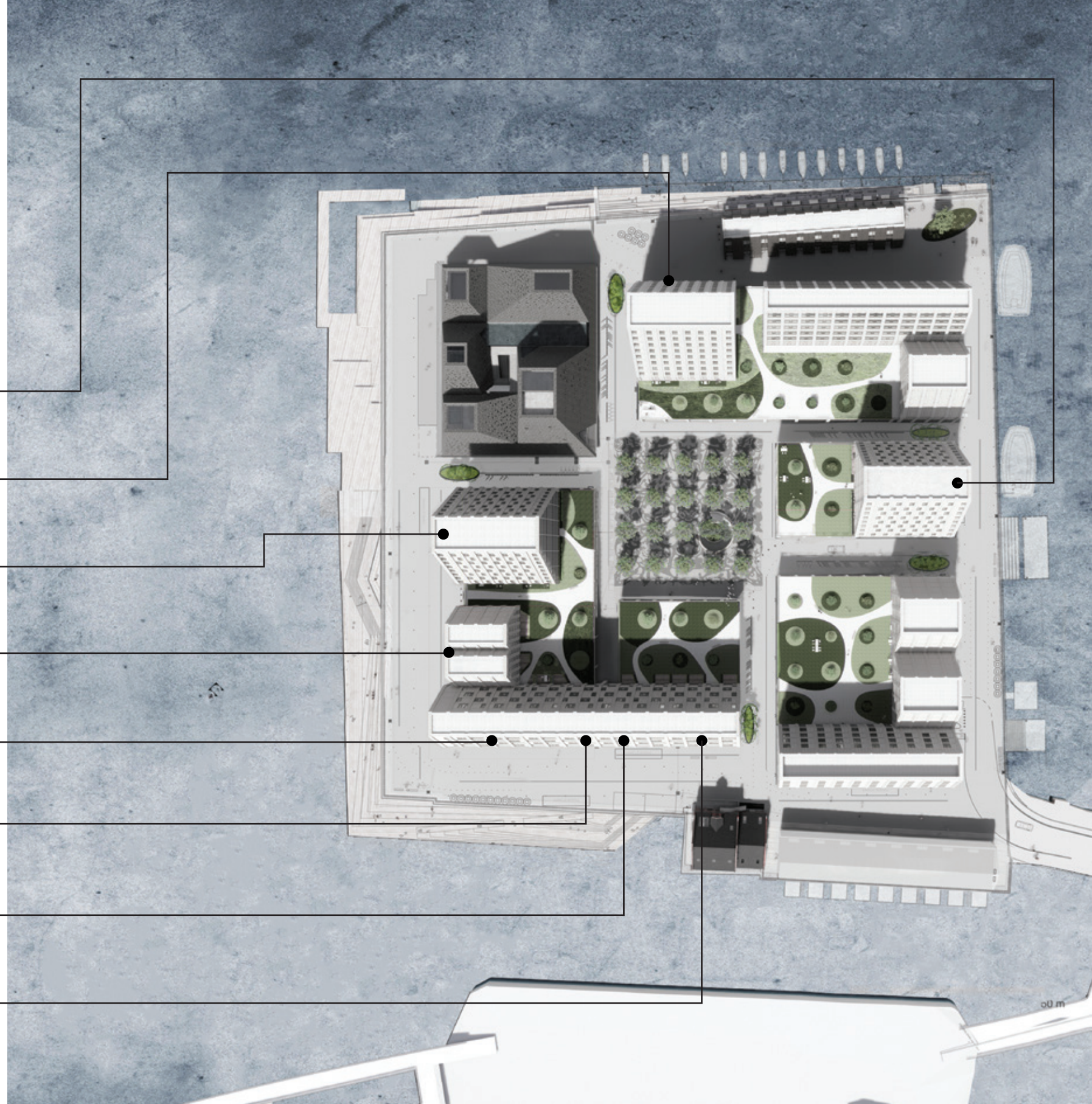

Papirøen bliver skabt 1695
Opgang 21

Krigshospital 1719
Opgang 33

Nattevagt 1725
Opgang 51

Krudt og kanoner 1754
Opgang 55

England angriber 1801
Opgang 61

Salt, kul og dampmaskiner 1919
Opgang 63

Papirlager 1965
Opgang 69

Streetfood og kultur 2015
Opgang 73